

ANŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2.50 K

Újabb reménysugár.

Akik nem fásultunk bele csaknem 20 hónap szakadatlan fájalmába és ma is ugyanolyan intenzíven szenvedünk a háború tudatának és jelenségeinek hatása alatt, ugyanolyan intenzíven vágyódunk mindenütt az egész világon a béke után: aggódó reménnyel figyelünk minden röpke hírre, amely a semlegesek stockholmi tanácskozásából kiszivárog.

Nem sok szivárog ki, mert hiszen a diplomatak okozta baj orvoslásán dolgozva, a béke előkészítői kénytelenek magukévá tenni a titkolózás vagy legalább titoktartás diplomatikus szokását, nehogy előre hatástalanná tegyék emberiség-gyógyító kísérletüket.

Gyógyszerük: vázlatos, de határozott vonásokban kidolgozott béketerv, amely a hadviselő országok véleménye alapján addig lesz módosítandó, míg a hadviselő felek együttes béketárgyalásának alapjául szolgálhat.

A terv nem új: *Schwimmer Rózsa* egy 1914. szeptemberében szétküldött nyomtatványban ajánlotta a semlegesek permanens konferenciájának egybehívását. Hogy csak most valósulhatott meg és most sem hivatalos formában, az nagyrészt az Amerikai Egyesült Államok elnökének bűne, aki — úgy látszik a nagykapitalisták érdekeinek nyomása alatt — elhárította magától az egybehívás világtörténeti misszióját. Becsületére válik Amerikának, hogy polgárai között akadt olyan milliárdos is, aki vagyonának tekintélyes részét rászánta, egész szermélyes befolyását latba vetette a nem-hivatalos konferencia létrejötté érdekében. Magyarország öröme és büszke-

sége, hogy magyar asszony: *Schwimmer Rózsa* győzte meg *Henry Fordot* arról, hogy komoly béketörekvésének ez a leghathatósabb érvényesítési módja.

A conferentia tagjai közül kedves ismerőseink: *Jane Addams*, aki — sajnos! — betegsége miatt csak áprilisban jöhet Európába; *Carl Lindhagen* stockholmi polgármester, a svéd semlegesség egyik meggyőzöttebb hive; *Frederikke Mörck*, a norvég nőmozgalom kiváló harcosa; *Frida Steenhof*, svéd író, az ottani választójogi nőmozgalom egyik oszlopa. Hogy a többiek neve kevésbé ismert, azt a conferentia feladata magyarázza. Henry Ford azt óhajtotta, hogy ne csupán tudósok, a pacifizmus elméletének ismerői tanácskozzanak. *Gyakorlati* embereket: mérnököket, a közgazdasági életben résztvevőket, ügyvédeket, politikusokat óhajtott, akik a *gyors eljárás* törekvéseit vigyék be a testületbe.

Hogy ez az eljárás célravezető legyen, hogy a másfél év óta többfelől is javasolt terv kivitele megfeleljen a várakozásnak: ezen örködik *Schwimmer Rózsa*, aki maga nem lehet tagja a konferenciának, mert hadviselő állam polgára; de mint Henry Ford bizalmának letéteményese és a conferentia adminisztratív munkájának legönzettelenebb résztvevője, törekszik egyéni befolyását a siker érdekében érvényesíteni.

Vele együtt aggódva figyeljük a conferentia lefolyását; bár lenne minden tagja méltó a történelmi feladatra, amellyel megbízták, bár tudná gyorsan, bölcsen és hathatósan előmozdítani azt a célt, amelyre az egész világ aszszonyai egy akarattal vágyódnak: a béke eljövételét!

A női munkaérték problémája.

Írta: KATONA BÉLA.

A nőmunkások és alkalmazottak kérdésével eddig nem foglalkoztam abban az értelemben, mint az most előtérbe kerül, mert a munkaerőt én sohasem a nemek különbözősége, hanem kizárólag termelőképessége szerint mérlegettem. Ez utóbbi rendszerint abszolút érték, mely a létrehozó okoktól függetlenül vizsgálendő. Felfogásomnak az 1913-ban Budapesten tartott női világkongresszus méltatásában határozott kifejezést is adtam, midőn évkönyvemben* megjegyeztem, hogy a legcsodálatosabb a nők egyenjogúsításának kérdésében, hogy ez egyáltalán probléma; midőn pedig csak arról van szó, vajon hasznára válnék-e az emberiség gazdasági és kulturális haladásának, ha ebben nem csupán a férfi, de a nő munkája is minden előítélet és korlátozás nélkül érvényesülne. Ebből a szempontból egyszerűen képtelenségnek mondtam, s talán szükségtelen hangsúlyoznom, hogy ma még inkább annak tartom, midőn az államok valósággal kegyet gyakorolnak, ha egyik-másik életpályát megnyitják a nők előtt is.

Be kell azonban őszintén vallanom, hogy ez csak elmélet, melyre az élet lépten-nyomon kegyetlenül rácsáfolt, s ennek okaival sohasem volt elég időm behatóan foglalkozni. Ámbár hiszen, talán ráértem volna, de alighanem meg volt az az ösztönszerű érzésem, hogy a kérdés felvetésével, napirenden való tartásával vagy agitatorikus szolgálattal csak sziklát görgettem volna hegynek. Ezt tették egyébként azok a csodálatos kitartású és lelkesedésű nők is, akik törhetlen energiával küzdöttek évek hosszú során keresztül az egyenjogúsítás érdekében.

Most pedig ott tartunk, s erre különösen nagy súlyt kell helyezni, hogy minden előzetes átmehet nélkül azonos munkaterületeken dolgoznak nők és férfiak. Hol van ma már az az üres kifogás, hogy a nők csak könnyebb foglalkoztatásban válhatnak be, midőn tapasztaljuk, hogy kifogástalanul ellátják a rájuk bízott munkát a nehéz iparokban is. Erre nézve nálunk nincsenek részletes adatok, s legfeljebb abból vonhatunk valamelyes következtetést, hogy míg a háború kitörése idején a Budapesti kerületi munkáspénztárnál a férfitagok 81.15, s a nők pedig 18.85 %-kal szerepeltek, ezek az arányszámok a háború kezdetétől múlt év március végéig a férfitagoknál 75.37 %-ra és a nőtagoknál 24.63 %-ra tolódtak el. Még felülőbb a helyzet, ha e részben a német viszonyokat vesszük szemügyre, ahol 1914. júliustól 1915. júliusig, tehát egy év alatt: a bányászat és kohászatban 100 %-kal, a vas- és fémiparban 158 %-kal, a gépiparban 153 %-kal és a vegyi iparban 234 %-kal növekedett a női munkások száma.

Ha nem is akkora mértékben talán, de megközelítőleg nálunk szintén hasonlóképp alakult a helyzet annál inkább, mert mint közismeretes, a hadügyminiszter — gondosan beszerzett tapasztalati adatok alapján — valósággal kötelezte az ipari és egyéb üzemeket, hogy nemcsak a műhelyekben, hanem az irodákban is nőket alkalmazzanak a katonai szolgáltra minősített férfiak helyett, mert a kicserélés a munka minőségének és mennyiségének ár-

talma nélkül történhet. Midőn pedig a nők tömegesebb alkalmaztatásának — a csecsemők és általában a gyermekek ellátása tekintetében — akadálya mutatkozott, a hadügyminiszter az üzemekkel együttesen vállalta megfelelő gondozóhelyek létesítését. De nemcsak ez a — régebben áthidalhatlannak jelzett — akadály hárult el ily tüneményes gyorsasággal, hanem az a legsúlyosabb kifogás is, mely a nő anyaságát mint munkakorlátozó okot állította előtérbe. Erre nézve még nincsenek számszerű adatok, de több üzemben szerzett tapasztalatból kitűnt, hogy a férfi munkások betettség vagy gyengélkedéseimén legalább annyi munkanapot mulasztottak, mint a nők.

Ne felejtjük el, hogy az eddig elmondottak túlnyomórészt azon női munkásokra vonatkoztak, akik többé-kevésbé nehéz bér munkát végeznek, de akik mellett figyelembe veendő a fix fizetésű tisztviselőnők és irodai segédalkalmazottak is. igen érdekes, sőt a továbbiak szempontjából szükséges is az a megállapítás, hogy a háború kitörése előtt úgy a bér munkásnők, mint a fix fizetésű női alkalmazottak körülből 20 %-át tették az összes férfimunkásoknak és alkalmazottaknak, amely százalékos arány megbízható becslések szerint 20-25 %-kal emelkedett a nők javára. Szóval a helyzet ma az, hogy a háború előtt alkalmazásban állott férfiak legalább negyedrésszének helyére nők kerültek, még pedig többnyire olyanok, akik addig mint háztartásbeliek szerepeltek.

Ezen a ponton kezd az u. n. női munkaerő problémája igen komolyan mérlegetendő alakot ölteni, amellyel nemcsak elméletileg, hanem a gyakorlati politika terén is haladéktalanul foglalkozni kell. Amennyire ily futólagos megjegyzések keretében lehet, s annak ismételt hangsúlyozásával, hogy e nagyfontosságú kérdés tanulmányozására nem volt kellő módomból és alkalammal, nagyjából csak néhány észrevételt tehetek.

Az a benyomásom, hogy a szóbanforgó kérdés, a háborús viszonyok kényszerítő körülményei folytán két irányban bírálendő el.

Az egyik maga az adott helyzet, vagyis hogy különböző munkaterületeken nők foglalták el a férfiak helyét. Ez az állapot a háború befejezésével csak annyiban változik, hogy a nők nagyrésze visszatér majd a háztartásba, ha az eltartó férfi haza kerül, de a nagyobbik nesz kétségkívül megmarad az elfoglalt helyeken, mert vagy saját anyagi helyzete kényszeríti erre, vagy pedig végleges üresedés fog béállani. Utóbbi esetben a munkaadó egyenesen kényszerítve lesz az alkalmaztatás fentartására.

Itt fog aztán eldőlni, s ez a kérdés másik része, hogy miként fog a női munkaerő, illetve női munkaérték problémája alakot ölteni és esetleg a végleges megoldás elé jutni.

Számolni kell nevezetesen azzal a körülménnyel, hogy a nő képes lesz-e a férfival normális viszonyok mellett is tényleg egyenértékű munkát végezni, ami akkor már nem csupán a kitartáson, a szorgalmon, vagy nyers (erő kérdésén, hanem a szakképzettségen is fog múlni. Ma, a rendkívüli erőfeszítések és aránylag véve elég magas bérek vagy fizetések idején mindez nem döntő körülmény, annál kevésbé, mert hiszen válogatásra, vagy pedig érdekellentétek kiélézésére nincs alkalom, de ez utóbbira még lehetőség se, mert hiszen szigorú kormányrendeletek állnak útját minden zavar támasztásának. A békekötés utáni

* Magyarország közgazdasága 1913-ban. 289-ik oldal.

mindez megváltozik, s ha a szervezeten alkalmazottak körében nem is, de a szervezett munkások részéről mindent eszközt meg fognak ragadni, hogy a munkafeltételek a női munkások kevesebb gyakorlottsága vagy szakképzetlensége ürügyén ne rontassanak.

Ezzel szemben viszont fontos társadalmi, sőt — a háborút követő gazdasági viszonyokra való tekintettel — egyenesen állami érdek, hogy egyrészt termelésünk zavartalan) menete biztosíttassék, s hogy másrészt a munkavállalásra kész és alkalmas nők egyetlen munkaterületről se szoríttassanak ki. A probléma helyes megoldása tehát azon fordul meg, hogy a férfimunkások szerzett jogaiból eredő igényeivel, a női munkaerő alkalmazása, a munkafeltételek egész vonalán összhangban álljon. Ez akként lehetséges, hogy a női munkásoknak — már saját jól felfogott érdekében is — ép oly szervezetségre kell törekedniük, mint amily fegyelmezett szervezkedés a férfiak részére megteremtette a védelmezni kívánt eredményeket.

A szervezkedés azonban korántsem jelentheti a végleges sikert, sőt még a helyes megoldás kezdetét sem. Mélyreható fordulat a női munkaérték elismerésében akkor fog beállni, ha erre meg lesz a tárgyilagos alap, vagyis a termeléshez való képzettség, ami viszont csak ugtj érhető el, ha az állam nem kegyadományképen, hanem az emberi munkának tényleges megbecsülése és a haladás érdekében való kihasználása céljából minden korlátot ledönt, mely ma a nőt tanulmányaiban és szakszerű kiképzésében akadályozza.

A nők szolgálati éve.

Írta: LIDA GUSTAVA HEYMANN, München.

Sok hadviselő országban nagy figyelemmel foglalkoznak jelenleg a nők kötelező szolgálati évének kérdésével. Ez a követelés — amely legelőször 1800 tájt Franciaországban, s nem mint sokan állítják Poroszországban, vagy a német birodalom valamely más államában hangzott el — a legkülönbözőbb társadalmi körökhöz tartozó férfiak és nők élénk érdeklődésével találkozok. Utóbbi időben számos rcpirat és cikk jelent meg róla, mellette és ellene; a szervezett nőmozgalom valamennyi háborús gyűlésén előadásokat tartanak róla.

A nők szolgálati évének követelése sokhelyütt jelszó lett; de csak tartalom nélküli jelszó. A mellette és ellene felhangzott érvekből kitűnik, hogy körülbelül egyenlő számmal vannak ellenzői és pártolói; ez utóbbiakat már azon egyszerű okból is könnyű megcáfolni, mert a nők kötelező szolgálatának céljával és keresztülvitelével tulajdonképpen ők maguk sincsenek teljesen tisztában.

Sokan szűkséget érzik annak, hogy a férfiak katonakötelezettségével szembeállítsanak a nők számára is valamilyen államilag szervezett szolgálatot; de hogy az ilyen intézmény, amely nemcsak a nő egyéni életébe, hanem az állam alakulásába is mélyen belevág, mikép volna keresztülvihető, arra nézve még eddig senkinek sem sikerült a kellő módozatot megtalálni.

Mit kívannak tulajdonképpen a szolgálati év hívei? A férfi hívek nagyobb része az állam (vagyis a férfiak tömege) számára istenfélő, engedelmes és sovínisztikusan nemzeties érzelmű nőket akar nevelni, akik egyedüli fel-

adatukat abban látják, hogy feleségek és anyák legyenek — akik háztartásukat takarékosan vezetik, jól főznek, a betegápolásban ügyesek és tapasztaltak; bármikor készek arra, hogy gyermekeket szüljenek és ezeket megfelelő testi ápolásban részesítsék. Csak igen kevesen követelik a jövő nemzedék érdekében a nők racionálisabb testi nevelését.

A híveknek egy másik csoportja, akiknek többsége a nőmozgalomhoz tartozik, ezen utolsó követelésnek, vagyis a serdülő leányok testi nevelésének tulajdonítják a legnagyobb fontosságot; azt hiszik, hogy az általános szolgálati kötelezettség a nőkben az államközösség iránti *érzést* erősíteni, a demokratikus érzületet fokozni fogja, a női nemet fegyelmezettebbé teszi és elhárítja a legerősebb akadályok egyikét, amely a nők politikai egyenjogúsításának eddig útját állotta. Vannak a nőmozgalom körében mások, akik szintén a szolgálati év mellett foglaltak állást; megvalósítását azonban csakis ucjy tartják kívánatosnak, ha a nők politikai jogaik birtokában maguk fogják azt olyképp kialakíthatni, hogy javára válják mind önmaguknak, mind a jövő nemzedéknek és az államnak.

Hangsúlyoznunk kell, hogy amily kevéssé függ össze a férfiak katonakötelezettsége a politikai választójoggal, ép oly kevéssé! kellene azt a nők közszolgálatának kérdésével kapcsolatba hozni.

Némelyek azt vélik, hogy a szolgálati év a felső tízezrek henyélő nőiből hasznos tagokat fog nevelhetni a nemzet számára, amennyiben felébreszti bennük a közösség iránti köteletségérzetet.

A terv megvalósításától a férfi és női hívek — mindenki saját életfelfogásának megfelelően — sok jót remélnek mind maguk, mind az állam számára.

Azonban nemcsak az elérendő célra *nézve* nagyok a nézeteltérések a nők szolgálatának hívei között; talán még nagyobb véleménykülönbségekkel találkozunk, mikor annak keresztülviteléről van szó. Azt hiszem, hogy olyan államok, melyekben sikerült keresztülvinni az iskola- és katonakötelezettséget, a kötelező biztosítást és egyéb kényszerintézkedéseket, képesek lesznek megoldani a nők általános szolgálati kötelezettségének súlyos problémáját is.

Ezeket a részleteket nem kell tehát fennakadnunk; fontosabb ennél, hogy mit mond az ellenpárt?

Ami a nők közszolgálatát ellenzik, meg kívánják akadályozni, hogy a tömegszellem még általánosabbá váljék és az egyéni fejlődést még jobban elfojtsák; hogy a szabad cselekvést és önálló gondolkodást vak engedelmesség és rideg fegyelem váltsa fel. Vannak olyan befolyásolhatatlan lelkek, amelyek minden kényszerítő rendszabály ellenére is megőrzik és továbbfejlesztik sajátosságukat; de vannak viszont — különösen a nők között: — sokkal nagyobb számmal olyanok, akiknek lelkéből ez a kényszerű kötelestetjesítés mindörökre kipusztíthatná éppen azt, ami benne legértékesebb.

Ami pedig azokat az eredményeket illeti, melyekre a nők szolgálati évének főntebb említett férfi hívei számítanak: azt hiszem feminista folyóirat olvasói előtt fölösleges részletesen foglalkoznom velük. Valamennyi kultúrállam gazdasági fejlettsége régen túlhaladta a «csak feleségek, csak anyák, csak háziasszonyok» korát. Ezt a tényt már a háború előtt is el kellett ismernünk; a háború után pedig, amikor a házassulandó férfiak beláthatatlan tömegének elpusztulása következtében a házasságkötések száma feltétlenül csökkenni, a kenyérkereső nőké ellenben emelkedni fog, az eddiginél is kevésbé felelhetnek meg az állam iránti kötelezettségüknek azok a nők, akik csupán anyák vagy háziasszonyok.

Mi, a nők általános szolgálati kötelezettségének ellenzői éppen nem tagadjuk, hogy a fegyelem, a demokratikus

érzület, a felelősség és összetartozás érzése az állammal szemben rendkívül kívánatos tulajdonságok a nőkre nézve is. Azonban kétségbe vonjuk, hogy a tervezett egyéves szolgálattal ezeket ki lehessen fejleszteni. Erre a célra egészen más intézkedések és berendezések szükségesek.

A női szervezetet nemzedékeken keresztül rendszeresen gyengítette a divat, a helytelen nevelés és táplálkozás; ezt nem lehet helyrehozni a test 12 hónapos fejlesztésével. A szükséges tennivalókat csecsemőkorban, a szülői háznak kell megkezdenie. Az iskola folytassa és a szülői házzal együttesen vigye be a lányok öntudatába a testi megerősítés, erő, egészség és szépség szükséges voltát oly mélyen, hogy mikor felnőnek, tekintsek ezeket törekvéseik egyik legméltóbb céljának. Ily módon lehetne kiirtani a mélyen gyökerező bajokat; ez azonban aligha fog sikerülni a legközelebbi, hanem talán majd csak egy későbbi nemzedéknél.

Ahhoz, hogy a nőkben növeljük a felelősség- és együvé tartozás érzetét az állammal szemben, a demokratikus érzületet és a fegyelmet: nincsen szükség az egyéves közszolgálatra. Politikai jogok megteremtik a tudatos felelősséget, fokozzák az állam szeretetét, egységes iskolázás erősíti a demokratikus érzületet, hivatásszerű munka növeli a fegyelmet; ezért küzdünk a nők szavazati jogáért, egységes iskolákért és azért, hogy megfelelő munkakört biztosíthassunk minden felnövekedő leány számára. Követeléseink megvalósítása olyan fegyvelmezett női nemzedéket nevelne, amely teljes... tudatában volna kötelességeinek önmaga, az állami és a jövő nemzedék iránt és amellet mentes volna a kényszerszolgálat minden fogyatékosságától.

Fordította -- r -- ó.

Francia asszonyok

Romain Rollandról.

A L'Equité című francia lap — a szocialista asszonyok közlönye — következőkép nyilatkozik a nagy francia író háború alatti működéséről:

»A jelen történelmi pillanatban Romain Rolland menti meg Franciaország jóhírnevét. Nem szólunk a küzdőkről, akik vérüket áldozzák fel. De vajjon a »harc-tér mögött tartózkodóknak nem volna nemesebb feladatuk, mint gyűlöletet szítani? Részben ostobaságból, részben háborús örületből, de legtöbbször önzésből nem akarják megérteni, hogy akik testileg nem szállhatnak szembe az ellenséggel, egyetlen módon szolgálhatják hazájukat: úgy, hogy enyhítik az országot sújtó erkölcsi és gazdasági bajokat. A franciák büszkéek rá, hogy a civilizáció előőrsei; nem úgy kellene-e bizonyosságot tenniük erről, hogy tántoríthatatlanul bíznak a zsarnokságtól megszabadult emberiség megbékülésében? De ezt csak Romain Rolland tette meg. Kérdemelte vele a »nagy francia« nevét, amellyel barátai illetik. Míg annyi kicsinyes, tájékozatlan ember tehetetlenségét és ostobaságát úgy leplezi, hogy értekezést ír a politikáról, amelyhez egyáltalában nem ért; míg annyi harc-képtelen a »hősiesség« mázával leplezi gyengeségét, addig Rolland beéri azzal, hogy egyszerűen ember legyen és büszke ember voltára. Azt mondja: »Nem tőlünk függ a háború vége; de rajtunk áll, hogy ne váljék keserűvé. Mint a test számára, orvosok kellenek a lélek számára is, akik meggyógyítják a gyűlölet és boszú okozta sebeket és nem engedik, hogy azok megfertőzzék a népeket. Ez a feladat reánk, írókra hárul.«

»Azért beszélek, hogy könnyítsék lelkiösmeretemen; és tudom, hogy egyúttal megkönnyíteni sok olyan emberét, akinek ebben az országban nem szabad vagy nem lehet beszélnie.«

A nők csak helyeselhetik nemes bátorságát. Természetükből folyólag engesztelhetetlen ellenségei az erőszaknak, az áldozatok mellett foglalnak állást a háborúval szemben. Mindazok, akik még ismerik női hivatásukat és nem tetszelegnek a walkür nevetséges szerepében, meghatóttan hallgatták szavait. Gazdagok és szegények, fiatalok és öregek, műveitek és műveletlenek egyenlő lelkesedéssel veszik körül azt a férfit, akinek volt bátorsága kifejezni azt, amit ők is éreznek: küzdjünk az étellel a halál ellen, a béke gondolatával a háború ellen... Csüggedés nélkül!

Hogyan védekezzünk a nemi betegségek ellen?

Írta: SZEGVARI SANDORNÉ.

Kint a határon és túl határainkon, a frontokon levél után a hull az emberiség Jajáról, rügy rügy után, ág ág után. Aggódva kérdezik mindenfelé: milyen lesz majd az új virágzás, ha a szörnyűséges testvér-öldöklésnek vége bekövetkezik? Számíthatunk-e arra, hogy a természet regeneráló ereje pótolni fogja ezt az óriási elvesztést? Az aggódó kérdésre — sajnos — orvosaink nem tudnak megnyugtató választ adni.

A világháború nemcsak a kultúremberiség virágját pusztította el kegyetlenül, de gyökereiben is támadja az emberi fajt. Háború, prostitúció és a nemi betegségek elterjedése úgy követik egymást apodiktikus biztonsággal, mint ahogy a testet követi az árnyéka.

A betegségek elterjedéséről ma még nem állhatnak rendelkezésünkre pontos adatok; vannak, akik már 75 %-ra teszik a frontok mögött álló hadseregekben a nemi megbetegedések számát.

Ne csodálkozzunk ezeken a megdöbbentő szármokon.

A mi társadalmunk béke idejében is privilégiumot adott a férfinek arra, hogy piszkos vásár tárgyává tehesse a két nem kölcsönös odaadását, amely természettől arra hivatott, hogy az emberek legmélyebb és legigazibb boldogságának, a faj felvirágzásának alapjai legyen. A természet és a kultúra törvényei szerint ennek az odaadásnak csak a kölcsönös ivonzalom és közös felelősség alapján volna szabadi megtörténnie.

A mai társadalom a vásár szennyességének egész ódiáját a nőre hárítja, a vásárolható nőre, akiről azt állítja ugyan, hogy szüksége van rá, ő teszi lehetővé, hogy a társadalom védett női tiszta életet élhessenek, de azért mégis ő a gonosz, s ő a megvetendő, ő a kizsárolt, őt nevezik egyedül erkölcsstelennek, őt teszik felelőssé mindazokért a nagy bajokért, melyek abból a körülményből származnak, hogy a férfiuralom kultúrája nyomorba taszította a faj anyját, hogy kettős morálja vásár tárgyává tette az emberi szerelmet.

A háború a prostitúció mocsarába vitte azokat a férfiakat is, akik itthon rendezettebb életmódot folytat-

nak. A megszokott életéből, családi köréből kiszakított férfi nem ismer korlátokat ebben a tekintetben.

Életét mindennap kockára teheti, néha könnyen keres nagy értékeket, viszont jövője teljesen bizonytalan.

Mindaz határtalanul fokozza élvezetvágyát és vásárló kedvét.

Szakemberek ítélete szerint nagy mértékben fokozta a bajok elterjedését az a körülmény, hogy alkoltilalmat nem alkalmaznak a hadsereg körében. A legtöbb katona az alkoholérezet-okozta akaratgyöngye állapotban szerezte a betegségét.

Egy német statisztika szerint a megbetegedett katonák 30%-a házias ember.

A szabadságolt katonák feleségei egész életre szóló bajokat kaptak férjüktől a világháború elmúlhatatlan emléke gyanánt. Már pedig a nemi betegségek legfélelmesebb fajtái az asszonyra nézve sokkal veszedelmesebbek és tragikusabb következményekkel járnak, mint a férfire nézve. Mert az asszony életét érzékenyebben rontja meg akár a meddőség, akár a degenerált, satnya, züllött ivadék felnevelése. Az anyának sokkal nagyobb mértékben jelent a gyermek élettartalmát, mint az apának. A szifilisz pedig degenerációt, a gonorrhoea meddőséget jelent a jövő szempontjából. Schäfer németországi statisztikája szerint 10 meddő házasság között 7 esetben a férj gonorrhéája okozta a házasság meddőségét. És míg a férfinél ez a baj könnyű lefolyású és csak múlt munkaképtelenséget okoz, addig a nőnél, különösen, ha krónikussá válik, majdnem gyógyíthatatlan testi és lelki bajokat, nagy operációkat igénylő, súlyos munkaképtelenséggel járó nyavalya.

A legtöbb asszony természetesen nem ismeri betegsége jellegét, mert az orvosok a házaselet harmóniája érdekében eltitkolják előtte.

És most már feltesszük a kérdést: Mi lesz velünk, ha a hazatérő katonák a békekötés után elárasztják az egész társadalmat ezekkel a fertőző bajokkal?

Mindenkinek van joga az egészségre, de mindenkéltől annak, aki maga sem fenyeget senkit fertőző bajokkal. Ilyen elsősorban a monogámiában élni kívánó egyén; követeljük, és ezzel leghathatósabbban védjük a faj érdekét, a házasságkötés előtti kötelező orvosi vizsgálatot mindkét félre nézve.

Blaschko tanár, aki eddig körülbelül azt az álláspontot foglalja el, amelyet a nómozgalom is magának vall, a reglementációnak semmi hasznait sem látja. A felvilágosítást, a lelkiismeret, a felelősségérzet felébresztését, profilaktikus szerek terjesztését, a gyógyítás megkönnyítését és könnyű hozzáférhetőségét tartja legalkalmasabb eszközöknek a nemi bajok elterjedésének meggátolására, az alkoholfogyasztás korlátozása mellett.

Blaschko a következőket írja: »Már a londoni nemzetközi konferencián kifejtettem, hogy a reglementációnak nincsen haszna. Nejszer erre azt felelte: hiszen nem a mai reglementációt védem, azt magam is rossznak találok és éppen azért akarom alaposan megreformálni. Nagyon kérdéses azonban, hogy az a könyörtelen reglementáció, amelyet ő kíván, egyáltalában keresztülvihető-e. Mert a reglementáció hibái nem véletlen fogyatkozások, hanem lényegében gyökereznek.« Magya-

rul mondvá ez annyit jelent, hogy a prostitúciót sterilizálni nem lehet.

Az intézményes berendezkedések azonban csak állandósítják a prostitúciót; úgy látszik, hogy ami történik, az állam bölintő helyesléssel történik. Annak a humbugnak, hogy a rendőri felügyelet alatt álló nők egészségesek, hogy a nyilvános házak látogatása nem jár veszedelemmel az egészségre nézve, éppen a legtapasztalatlanabb ifjúság ül fel.

És ha minden alkalommal' elsősorban tőlünk, anyáktól követelik, hogy tisztultabb erkölcsi felfogásra neveljük fiainkat, akkor mi erre kénytelenek vagyunk ezt felelni: Hogyan nevelhetnők a társadalom ezer ellenkező hatásával szemben jobb belátásra a fiút, mikor barátja megmutatja neki azt a házat, mely fölött vérdőleg terjeszti ki szárnyait a hatóság géniusza?

Mi készül ma nálunk Magyarországon? Mit akarnak tenni a számottevő körök a bajok elhárítása érdekében? A nemi betegségek leküzdésére alakult magyar egyesület ankétot rendezett, melynek eredménye egy sor indítvány; ezek egy része, ha keresztülvizszik, mindenesetre hatással lesz a katonaságra. Néhány hét óta egy újabb eszme izgatja a szakköröket. A rendőrség erkölcsrendészeti osztálya az utolsó hónapokban gyakori razziákat tartott a zugszállókban, éjjeli mulatóhelyeken és kávéházakban. Ellenőrizteti a helynelküli cselédek tanyáit, a kvártélyos asszonyok szállásait. — A razziák alkalmával természetesen csak a nők kerültek a rendőrség elé és orvosi vizsgálatra. Az előállított nők között mindenféle hivatás volt képviselve, tehát számos olyan nő is, aki nem üzi keresetszerűen a prostitúciót. Schäffer Jenő dr. szerint például az 1915. dec. 12-én tartott razzia alkalmával előállított 154 nő közül volt: artistanő 5, nevelőnő 1, cseléd 31, felírónő 6, elárusítónő 2, varrónő 13, házileány 7, gyári munkásnő 12, napszámosnő 5, takarítónő 7, villamos kaulaznő 1, egyéb foglalkozású 63.

Igazságos-e az, hogy ezeket a nőket a rendőrségre és kényszergyógyításra viszik, mikor az őket kísérő férfiak egyáltalában nem vonják felelősségre? Hát csak a férfiak egészségét kell megvédeni a nőekkel szemben és nem megfordítva? Csak a prostitúciót felkereső férfiak van joga a védelemre? A családanynának, a tiszta monogámiára törekvő menyasszonynak nincs? Pedig a faj szempontjából a férfi veszedelmesebb, mint a prostitúciót keresetszerűen üző nő, mert ő a családba viszi a bajt és megfertőzi a forrás tisztaságát, melyből a jövő nemzedék fakad. A razián talált nők között, azt mondja a fáma, voltak tekintetes és méltóságos asszonyok is!

De egy erkölcsrendező agyvelőben megszületett egy merész gondolat: a kötelező rendőrorvosi vizsgálatot, amely Schäffer dr. szerint eddig csak igen kis eredménnyel járt, éppen ezért ki kell terjeszteni a nők szélesebb köreire és amint hírlik, a kötelező vizsgálatot mindenekelőtt házi cselédjeinkre akarják kiterjeszteni.

Az új gondolat szomorú symptomatikus jellege elfojt bennünk minden humoros felfogást. A kötelező rendőrorvosi vizsgálat, amely mindig merény-

Kössön hadibiztosítást

az Augustya gyorssegélyalap hadibiztosítási osztályánál.
Felvilágosítást ad az igazgatóság: **Budapest V., Vilmos császár-ut 72. sz.** Telefon-sz.: 118—44.

let az egyén személyes szabadsága ellen, egyszersmind bizalmatlanság a sújtott nő erkölcsiségével szemben. De a legnagyobb sérelmet jelentené, ha egy egész foglalkozási ágat, egy egész társadalmi osztályt sújtának ezzel a bizalmatlansággal. Elgondolhatjuk-e, hogy csak egyetlen egy tisztességes, dolgos, cseléd megmaradna hivatásában, ha ebből a tervből valóság válnék? A falusi asszonyok nem egy megható levelét olvastam már, amelyben kéri leányukat, kiket ők tisztességben neveltek fel, hogy ne hagyja el a becsület útját és őrizze meg jó hírnevét. Lesz-e majd édesanya, aki jóra való, egészséges leányát erre az erkölcsileg megcsúfolt pályára engedné?

A magyar törvény bünteti a gyermekleány elcsábítását 14 éves koráig; a 14-16 éves leányt már nem védi a törvény, pedig ugyancsak a magyar törvény szerint 16 éves korában érik meg a leány a házasságra, ami úgyszólván elég alacsony korhatár: a 14-16 éves leány tehát törvényeink értelmében még éretlen a házasságra; de a csábító férfi számára szabad préda; kétszeresen megrontani szabad az éretlen gyermeket. És most vizsgáljuk meg, mikép védi meg cseléd-törvényünk a cseléd egészségét nemi tekintetben. A 34. §. szerint a gazda nem köteles a cseléd betegségét — mint rendesen — egy hónapon át gyógyíttatni, ha betegségét könnyelmű életmódja által szerezte; az 52. §. szerint ilyen esetben felmondás nélkül bocsáthatja el cselédjét a gazda, tekintet nélkül arra, hogy a család egyik tagja is lehetett az, aki a cselédet könnyelmű életmódra csábította és a betegséggel megfertőzte. Így taszítja ki az utcára törvényünk a nemi betegségbe esett cselédet.

Bizonyos továbbá az, hogy a legtöbb cseléd, ha ezt a betegséget megkapja, nem is tudja, mi baja van; ha pedig tudja, nem ismeri a baj horderejét, következményeit, nem tudja, hová forduljon és legtöbbször nincs a gyógykezeléshez szükséges anyagi eszközök birtokában.

A cselédprostitúció és a cselédek között elterjedő nemi betegségek leküzdésére a következő eszközök Wkálmasak:

1. A leányok védelmi korának felemelése 18 évre.
2. A népiskolai törvény keresztülvitele.
3. Hatósági cselédközvetítés.
4. A Népszálló mintájára létesítendő otthonokat, amelyek nőket és családokat is befogadnak.
5. A cselédek aggkori biztosítását rendező törvényes intézkedést.
6. Magasabb háztartási iskolák alapítását.
7. A cseléd-törvény alapos reformját.
8. A cselédség felvételét az országos munkás betegsegélyező pénztár kötelekébe.

Pillanatnyilag pedig, mulhatatlanul szükségesnek tartom felvilágosító kis röpívek terjesztését, amelyek tartalma:

- a) Figyelmeztetés a könnyelmű összeköttetések egészségi és egyéb veszedelmeire.
- b) Felvilágosítás a nemi betegségek ismertető jeleiről, veszedelmességéről, következményeiről, fertőző voltáról.
- c) A felelősségérzet felkeltésére alkalmas figyelmeztetés, t
- d) Utalás az alkoholélvezet káros és veszedelmes voltára.
- e) Hova forduljon a megbetegedett cseléd, hol kap-

hat ingyen, de mindenesetre mérsékelt díjazásért gyógykezelést,

A legerélyesebben tiltakozunk oly terv ellen, amely akármilyen formában ki kívánja terjeszteni a rendőrorvosi ellenőrzést a cselédosztályra.

Egy szükséges és hasznos társadalmi osztály hozzátartozóit nem lehet és nem szabad emberi és női méltóságában arculütni.

A tervet különben is a gyakorlatban kivihetetlennek tartjuk.

A kitűzött célnak pedig éppen ellenkezőjét érnék el vele. A rendszabály nem szüntetné meg, hanem állandósítaná a cselédprostitúciót, míg a fönti indítványok megvalósításától a cselédprostitúciónak minimumra csökkenését várjuk.

Reméljük, hogy a sors mielőbb meghozza a békét és hogy mikor már nem fognak milliárdokat költeni a hadviselés céljaira, be lehet majd illeszteni az államháztartás budgetjébe az e célra szükséges, háborús fogalmak szerint igen szerény összegeket

Vannak azonban az ajánlott újítások között olyanok is, amelyek kivételre csak az illetékes körök jóakarata szükséges. Ezeknek a reformoknak haladéktalan megvalósítását követeljük.

Mikor mi feministák egy évtizeddel ezelőtt először szoltunk hozzá a nyilvánosság előtt a prostitúció kérdéséhez, mikor mulhatatlanul szükségesnek tartottuk az asszony nézőpontját és álláspontját is érvényre juttatni ebben a centrális jelentőségű kérdésben, akkor kemény gáncs, szemrehányás és gúny ért bennünket, nemcsak a férfitársadalom, hanem a nőtársadalom részéről is.

Csak a szakkörök, élükön Schreiber rendőrtanacsossal, aki akkor vezette a tárgyalásokat, méltányolták munkánkat, megértették álláspontunkat, ha nem is osztották azt egészen.

Azt mondták akkor sokan, okos és művelt asszonyok is: Mi köze a védett asszonynak a társadalom legnagyobb szennyéhez?

A háború most élére állította a nemi kérdést, épp úgy, mint sok más társadalmi problémát.

És mikor maja szennyes hullámok áradata minden otthont megfenyeget, akkor talán belátják azok is, akik tíz év előtt gúnyoltak és gáncsoltak bennünket, hogy hazugság az, hogy vannak védett asszonyok és védett otthonok, amíg kettős nemi erkölcs és prostitúció létezik.

Mi hisszük, hogy a prostitúció idővel meg fog szünni, mint ahogy megszűnt a rabszolgaság és sok más régi rossz dolog. (Hiszük, hogy meg fog szünni idővel a férfi nemi anarchiája és a nő gazdasági és nemi rabszolgasága is.)

De erre a nagy fajmentő munkára csak az emberiség felszabadult anyja lesz képes, aki majd osztani fogja a férfi minden munkáját és felelősségét és minden jogokon alapuló hatalmát.

Berkeseié Máté Mela Tornaiskoiája V., Zoltán-utca 12 főlemelet. (III-ik évfolyam.) Egyes és csoportos oktatási gyermekek (fiúk és lányok 3 éves kortól) és nők számára. Légzőgymnastika-testfejlesztés. Aesthetikus zenés torna. — Svéd gyógytorna és massage Lotten Ohlson működésével. Dolgozó nőknek esti tanfolyam mérsékelt árban. Telefon 37—4b.

A budapesti munkásbiztosító pénztár közegészségügyi ankétja.

Az ankét a maga egészében a modern szociális fejlődés, a haladás jegyében állott.

Különösen örvendetes ez a mi számunkra a nemi betegségek elleni védekezésről szóló tárgyalásra vonatkozólag.

Dr. R á s k a i Dezső referátumában kifejti, hogy igazságtalanság csak a prostitúciót tenni felelőssé a nemi betegségek terjesztéséért.

Semmiesetre sem lehet minden megbetegedett nőt prostituálnak nyilvánítani.

Kiemeli a női gonorrhoea alapos gyógykezelésének fontosságát. Feltétlenül szükségesnek tartja a háztartási munkásnők felvételét a munkásbiztosítás kötelékébe.

Dr. Friedrich Vilmos beszámol a pénztár nagyarányú munkásságáról e téren: 64 orvos működik 6 rendelő intézetben.

A felvilágosító munkát szerinte intenzitásában és terjedelmében erősen fejleszteni kellene; egyben rámutat a pedagógia feladataira.

Iskolaorvosok oltsák bele az ifjúságba a tudatot, hogy a teljes abstinencia nem árt az egészségnek. Közli azt a megdöbbentő adatot, hogy állandóan vannak 14-15 éves fiúk, akik venereás betegségben szenvednek. Ez ellen a szomorú tünet ellen a prostituáltak büntetőjogi rendszabályozását kívánja.

Dr. R é k á m Lajos kormánybiztos a szigorúan keresztülviitt törvényes kezelési kényszerrel találja szükségesnek minden betegre nézve; idézi Norvégia és Dánia erre vonatkozó törvényeit, amelyek igen jó eredményt váltottak ki. A belügyminiszter immár alaposan foglalkozik a kérdéssel és rövid időn belül széleskörű intézkedéseket fog tenni a prostitúcióval szemben is.

Valamennyi előadó és felszólaló kiemeli, hogy mily ijesztő arányban szaporodtak a megbetegedések a háború következtében (és hogy ezek a betegek mennyire terhelik a pénztárt anyagilag is; valamennyien a kórházak, egyáltalában a gyógykalkulusok szaporítását és tökéletesítését követelték az állam közreműködésével.

S z e g v á r i Sándorné utal a rendőri intézkedések eredménytelenségére és kéri mindazon javaslatok mellőzését, melyek e tekintetben reakciós irányúak.

Hozzájárul dr. Ráskai indítványához a cselédek biztosítási kötelezettsége tárgyában. Kívánja a cselédtörvény kicsapongási paragrafusának törlését, a fiúk és leányok megfelelő büntetőjogi védelmét elcsábítás eseteire. Házasságkötés előtt kötelező vizsgálatot követel mindkét félre nézve.

Utal arra, hogy az idézett és magasztalt helyes törvényeket abolicíós országokban hozták.

K i s s Adolf, a pénztár igazgatója kijelenti, hogy a pénztár részéről reakciós előterjesztések nem fognak a hatóságok elé kerülni, mert a pénztár vezetősége sem vár javulást a rendőri beavatkozás kiterjesztésétől vagy szigorításától. Követeli az állam és hadvezetőség együttműködését a pénztárral. Németországban ez utón nagyszerű eredményeket érték el.

Kívánja, hogy a katonákat csak teljesen kigyógyulva bocsássa haza a hadvezetőség, akár szabadságra, akár végérvényesen.

A glóriás, a szenvedő, a kizsákmányolt, a tudatlan, a tehetetlen anya védelme — ez volt az ankét egyik témája. Két előadója is volt: T e m e s v á r y Rezső dr., aki a köte-

lező anyasági biztosítás törvényes szabályozásának propagálását, jóléti intézmények létesítését, anyák felvilágosításai sürgette.

A gyermekhalandóság orvoslásának szükségéből kiindulva, ugyanolyan eredményre jut B a r s i Dezső dr. is, ki a nagyiparosokat akarja kötelezni jóléti intézmények, szoptató szobák, napközi otthonok létesítésére; az anyasági segílyt minimálisan napi 4 koronában kívánja megállapítani. Több tanácsadóhely felállítását és fejlesztését, hivatásos gondozónők alkalmaztatását várja a pénztártól, jól alkalmazott befektetesként, mely meghozná a maga busás kamatait.

Vita nem következett — lehet-e ezen vitatkozni? — csak hozzászólások. T a u f f e r tanár, a mester, szolt tanítványai nagy figyelme közben. Tanulni jött volna, a pénztár bő tapasztalatából okulni, megtudni, hogy mit tett eddig a pénztár és bő, részletes programot várt arról, hogy mit akar tenni ezután? Kéri a pénztár közreműködését a Stefánia Szövetség megindult centralizáló akciójához és felajánlja a Szövetség már eddig is kiképzett védőnőinek működését, akik eljárnak a családokhoz, érintkezésbe lépnek az apával, a rokonsággal és megállapítják, hogy mit lehet tenni. Közbenjárnak a különféle segélyakcióknál a segélyezendők érdekében. Kéri a pénztárt az aggályos körülmények közt történt szülések bejelentésére. A belügyminisztérium tervbe vette az egész országra kiterjedő akciót: hivatásos, kvalifikált védőnők működését, a helyi intelligencia asszonyainak ellenőrző munkája mellett. A védőnők 35 helyen nyerhetnek kiképzést az állami gyermekmenhelyek és bábaképzők igazgatóinak bevonásával. A belügyminiszter, aki egy nagy ankéten személyesen fogja ez akciót bejelenteni, úgy nyilatkozott, hogy a szükséges finansziális fedezetre is történik gondoskodás.

F r i e d r i c h dr. ezek után könnyebnek látja a pénztár útját. Kívánatosnak találja a nyomorúságban élő nők családjában a Hauspflege megvalósítását, a Stefánia Szövetség akciójába a főváros környékének bevonását, Nagy-Budapest megszervezését az anyavédelem terén.

H a h n dr.-nak gyakorlati aggályai vannak, hogy a pénztár tervét nem tudja megvalósítani. Kívánja a biztosítás megteremtését az állam és a társadalom bevonásával, tanácsadók kibővítését, agitáció kifejlesztését.

T e g z e dr. a tanácsadóhelyek széles körben történő ismertetését óhajtja és megállapítja azok működésének kitűnő eredményeit.

B a r s i dr. megállapítani óhajtja a Stefánia Szövetség és a Pénztár munkája közötti különbséget. A pénztár működéséhez sokszor nem voltak meg az anyagi eszközök. A pénztár keretében üdvösebb a decentralizált eljárás; több tanácsadó és rendelő szervezését kívánja, ebben Friedrich dr.-ral mindjárt mégis egyeznek.

B u c h i n g e r n é L. Szeréna szívesen látná a munkásnők bevonását a pénztár kötelékébe, ha teljes jogú tagjai lehetnek. A jótékonyt elfogadni sokszor idegenkednek, táppénzre való jogosultságokról nem tudnak. Kívánna a tanácsadók széleskörű ismertetését.

M e l l e m é M i s k o l c z y Eugénia röviden ismerteti a Feministák Egyesületének már közel egy éve benyújtott beadványát a belügyminisztériumhoz, melyben az anyasági biztosítás megvalósítását kéri; a konkrét terv a betegsegítő pénztár keretéből indul ki, annak kereteit kívánja tágítani és a mégis kiszoruló anyákat külön adó segítségével ellátni.

M a d z s a r dr. a védőnő szerepének fontosságát a prophylaxisban látja.

K i s s Adolf igazgató befejezi az eszmecserét. A pénztár tudatában volt annak, hogy számolni kell az eszközökkel;

de a jövőre dolgozik, tudva, hogy a költségeket behozza a szerzett egészségtőke. Örvedetes, hogy a jövőben a Stefánia Szövetség nagy anyagi eszközeit igénybe lehet venni. A Pénztár szervezetét az anyasági biztosítás megvalósítására az államnak rendelkezésére bocsátja. Kívánatos volna, hogy a védőnők a lakásviszonyokról, különösen a tuberkulózis eseteiről is felvételeket készítsenek. A Pénztár az elhangzott szakvélemények alapján fogja az anyasági biztosítás tárgyában felterjesztését megtenni.

Az alkoholizmus kérdése, amely mind a munkásság szempontjából, mind általános szociális szempontból elsősorú fontosságú, aránylag kevés érdeklődést váltott ki.

Dr. Stein Fülöp alapos referátuma általános helyeslésre talált. Nagyarányú felvilágosító munkát, szakszerű gondozók kiképzését követeli.

Dr. Hahn Dezső a védekezésnek nagy akadályát látja abban, hogy az orvosok jórésze maga sem híve az absztinens felfogásnak.

Kiss Adolf igazgató indítványozza, hogy a pénztár ezentúl előnyben részesítse az absztinens orvosok pályázati folyamodványait.

Szegeváriné rámutat arra a tényre, hogy olyan országokban, melyekben a nők befolyást nyertek a törvénykezésre, rövidesen az alkohol fogyasztását tiltó vagy korlátozó törvények létesültek.

Kívánja, hogy legalább szombat estétől hétfő reggelig legyen tilos az alkohol elárúsítás és hogy a hadvezetőség legalább a demobilizáció idejére hozzon be alkohol tilalmat.

Dr. Szántó Menyhért jelenti, hogy a Társadalmi Múzeum kérvényt intézett a kereskedelmi minisztériumhoz, melyben intézkedést kíván oly irányban, hogy a nagyobb iparvállalatok munkarendje tiltsa meg munkaközben az alkoholfogyasztást.

SZEMLE

Nagygyűlés a nemi betegségek terjedésének meggátlása tárgyában.

A kettős morál veszedelmes következményei fenyegető módon fokozódnak a háború következtében; és miután másfél éven át misem történt annak érdekében, hogy a harcolók abstinentiája csökkentse a veszedelmet, ma aggasztó elterjedést mutatnak a nemi bajok és a leszerelés várva várt időpontjában veszedelmes járványtól kell tartani. A baj elhárítására szolgáló intézkedések — félé — megint a nőket sújtó egyoldalú vizsgálatból fognak állani. Különösen a cselédek kötelező orvosi vizsgálatának gondolata bukkan, felismételten. A Feministák Egyesülete — mint a nők összességének érdekeit képviselő szervezet — első sorban -ez ellen a képtelen terv ellen tiltakozott február 7-iki nagygyűlésén. G l ü c k l i c h Vilma elnöki megnyitása után, amely a feminizmus részletkérdéseinek complexumába állította be a prostitúció elleni küzdelmet, F a r a g ó Mariska háztartási munkásnő fejtette ki természetes egyszerűséggel" foglalkozása nehézségeit és keserűségeit; ha ezeket még megszegyenítő orvosi vizsgálatral tetézik, aligha fog tisztességes leány akadni, aki szolgálatot vállal. S z e g v á r i Sándorné előadása, amelyben a venereás betegségek elleni küzdelem helyes eszközeit ismerteti és a cselédek érdekeit, de a társadalom javát is szolgáló intézkedéseket követel, lapunk más helyén közöljük. Dr. P o r o s z Mór törzsvoros nem látja oly fenyegetőnek a helyzetet, mint az előadók; a hadvezetőség célszerű intézkedéseiben hathatós védelmet lát a

nemi bajok terjedése ellen. Dr. Rác Miksa a harctéren szerzett és a hadvezetőség egészségügyi rendelkezéseinek keresztülvitelére vonatkozó tapasztalatait ismerteti. A nagygyűlés megbízta a Feministák Egyesületét, hogy illetékes helyen tegyen előterjesztést a cselédek érdekében szükséges intézkedések, valamint a nemi bajok terjedésének megakadályozása tárgyában.

A francia nők nemzeti tanácsának munkaközvetítő szakosztálya.

A francia nők nemzeti tanácsának (Conseil National des Femmes Françaises) nevezett szakosztálya egyik jelentésében néhány olyan sajnálatos tényre utal, amilyenek minden hadviselő országban előfordultak:

I. Bajok származtak abból, hogy a háború kitörésekor a vagyonos osztály asszonyai helyett, hogy munka nélkül álló hivatásos varrónőket fizettek volna, maguk készítették ruhaneműt.

A szakosztály nyilvánosan felszólalt ellene; s ennek eredménye gyanánt foglalkoztató műhelyeket nyitottak. Sajnos, ennek az intézkedésnek is megvoltak a káros hatásai; ezért azt kérte a szakosztály hogy:

II. Tegyük közzé az összes foglalkoztató műhelyek listáját, az ott készülő ruhadarabok meghatározott árával együtt.

III. Fizessék a műhelyekben alkalmazott munkásnőket készpénzzel és létesítsenek a műhelyek közelében olcsó étkezőhelyeket.

IV. Azok a munkaadók, akik kénytelenek a munkabért leszállítani, szabják rövidebbre a munka idejét ugyanolyan mértékben.

V. Ne legyen szabad ruhaneműt leszállított áron eladni. Később újabb módosításokat eszközöltek, mint pl:

a) ne lehessen elfogadni sem hivatalos, sem magánmegrendelést oly műhelyben, amely nem fizet rendes munkabért;

b) semmiféle munkát se adjanak alvállalkozóknak;

c) az összes segítő egyesületek keressék fel megrendeléseikkel a tisztességes árat fizető munkaadókat.

A »Secours National« (hadsegélyző hivatal) elfogadta a szakosztály határozatait, és ezen az alapon szervezte a műhelyeket. Külön bizottság vásárolta a foglalkoztató műhelyek berendezését, és közvetítette a munkát. Központi bizottság kezelte az adminisztrációt és 20,000 munkásnő ügyét.

Majd közös mozgalmat indított a »Nők nemzeti tanácsa«, a munkaközvetítő szakosztály és a főtlemített bizottság a munkadíjak felemelése érdekében. Felszólították a katonai hatóságot, hogy állapítsa meg a katonai alsóruha készítésének minimális bérét darabonként.

Azután megkísérelték, hogy minden katonai ruházati cikk varrásáért óránként járó bérminimumot állapítsanak meg.

Munkaadókból és munkásnőkből álló bizottság alakult, amely meghatározta a legalacsonyabb munkabért. A legközelebbi törekvések oda irányultak, hogy az otthon dolgozó munkásnők számára is megszabják a bérminimumot, és hogy minden egyes otthon készült ruhadarabot külön megjelöljenek, mert a közvetítők és ügynökök nagy tömegében gyakran nehéz a felelős munkaadó nevét megtalálni.

Sikerült még állami subvenciót szereznii fiatal lányok taníttatására. Azonkívül enquete-et tartott a Section du Travail arra vonatkozólag, hogy a háború után milyen munkára van leginkább kilátásuk a nőknek, hogy előre kiiktathassák őket.

Végül mozgalmat indított annak érdekében, hogy az egyenlő munkát egyenlően díjazzák, s ebben segítségére voltak a szakszervezetek.

A francia nők erélyes és következetes akciójának nagy része van abban, hogy a senátus megszavazta a bérminimumra vonatkozó törvényt.

Munkabértörvény Franciaországban.

1915-ben lépett jelétbe Franciaországban az első törvény, amely a kötelező bérminimumot állapítja meg. Intézkedése a ruházati ipar otthonmunkásnőire vonatkozik; örömmel üdvözölhető, mert 85.000 olyan nő sorsán segít, akik a ruházati ipar különféle ágaiban keresik kenyerüket. Kár, hogy a törvény mellőzi a más szakbeli hasonló sorsú munkásnőket; remélhető azonban, hogy rövidesen ezekre is kiterjesztik a védelmet; amire nézve maga a törvény is kilátást nyújt.

A törvény a jelenlegi legalacsonyabb munkabért veszi alapul; ez szolgál egyúttal mértékül a darabszám szerinti bér minimumának megszabásánál. Kell, hogy az otthon munkásnő legalacsonyabb napi keresete legalább annyi legyen, mint amennyit közepes ügyességű munkásnő ugyanabban a szakmában hasonló munkaidő — napi 10 óra — mellett műhelyben dolgozva megkeres. Ha ez meg nem állapítható, a munkabér az illető vidék szokásos napszámához igazodik.

A munkabér megszabása munkásokból és munkaadókból alakított bizottság feladata; ilyen bizottságok állapítják meg minden departement-ban külön azt a bérszabályzatot, amely szerint az akkord-munkát fizetik.

Kívánatos lett volna, hogy közvetlenül az iparfelügyelőséget bízzák meg a fizetések ellenőrzésével; de ezeknek egyedüli feladata, hogy a formások betartása felett őrködjék. A munkaadók tartoznak a rájuk nézve kötelező díjszabást nyilvánosan kifüggeszteni, hogy a munkásnőket felvilágosítsa jogairól és lehetővé tegye jogosult követeléseik hathatós érvényesítését; törvényes eljárás megindítására jogosít némely szövetséget a gyakran erre képtelen munkásnők helyett. Így például a fogyasztók szövetsége is fontos szerep vár. A beavatkozási jog értékes szabadságával remélhetőleg élni fognak a philantropikus szervezetek is. Végeredményben a nők kezébe van letéve a törvény alkalmazása; rajtuk áll tehát, hogy a francia törvényhozásnak kísérletét saját javukra fordítsák és annak célszerűségét kimutassák.

A munkabértörvény a francia szenátusban.

A varrónők bérminimumára vonatkozó törvényjavaslat megvitatásakor U. Jénouvier a következőket mondta: »Az otthon dolgozó munkásnők legnagyobb része emberfölötti munkát kénytelen végezni, mivel alig néhány centime-ot kapnak óránként; a legkedvezőbb esetben naponként 1-2 frankot kereshetnek. Nap nap után hallgatjuk a fajunk degenerálódását kárhóztató és a családi életet magasztaló szónoklatokat: minduntalan erényes életre intik az asszonyokat, leányokat. A dia hát meg nekik a társadalom ennek lehetőségét is! (Élénk helyeslés). Hogyan maradhat asszony vagy fiatal leány tisztességes, ha éhbért fizetnek a tisztességes munkáért, az erkölcstelen életmód pedig annyival jövedelmezőbb. Ez a nemzet védelmének kérdése, nemcsak a társadalmi igazságé.

Ezek az asszonyok és fiatal leányok a jövő nemzedék anyái. Ha nem kapnak elegendő munkadíjat, ez anyaságukat károsítja családi életüket rombolja le, a jövedő polgárok, katonák egészségét teszi tönkre. El kell ismernünk a születések számának és a gyermekvédelemnek óriási fontosságát; nem szabad, hogy bármi is eltántorítson bennünket kötelességünk teljesítésétől.

Angol nők a mezőgazdaságban.

Angliában a nők mostanáig sokkal kisebb mértékben foglalkoztak mezőgazdasággal, mint más országokban. A háború s abból kifolyólag a férfi munkaerők hiánya megváltoztatta a helyzetet. A birminghami egyetem női hallgatói múlt nyáron át gyümölcs-, borsó- és babszedéssel foglalkoztak, ugyanannyi bérért és ugyanolyan föltételek mellett,

mint a rendesen mezei munkát végző asszonyok. Napi 2-3 shillingért szakadatlanul dolgoztak, reggel 1 órától! estig s munkájukban sem a kellemetlen időjárás, sem a szokatlan fáradtság okozta megerőltetés nem akadályozta őket.

Skóciában is a középosztályhoz tartozó nők vállalták a gyümölcszüretet, s szervezetségükkel sztrájk útján érték, hogy ott nagyon megjavultak az egészségügyi és bérvizonyok. Most már a föld megmunkálására és egyéb mezei munkák végzésére is alkalmaznak nőket. Egyik segítő egyesület majort bérelt ki, hogy ott mezőgazdaságra képezzen ki olyan nőket, akik előbb gyárakban dolgoztak. Hat hónap után már teljes sikerről számolhattak be. Egy asszony sem akart távozni; sírva fakadtak, ha elbocsátással fenyegették őket; még a városban féktelenek ismert fiatal leányok is kitűnő munkaerőknek bizonyultak, ha pl. lovak gondozását bízták rájuk.

A legérdekesebb vállalkozások egyike Burwashban (Sussex grófság) a gazdasszonyok kooperatív szövetsége. Itt az újoncok teljes gyakorlati mezőgazdasági oktatást nyernek, és ha kedvük van rá, kaphatnak az uradalomtól albrletbe kisebb darab földet. Néhányan közülük teljesen modern, kedves házacskákban laknak, maguk gazdálkodnak 2-3 hold földön, gyümölcsöt, zöldséget termelnek, vagy baromfit tenyésztenek. Minden parcella telefon-összeköttetésben áll a központi majorral, ahol napszámásokat lehet fogadni, lovat és gazdasági eszközöket bérelni. A terményeket a központi majorság közvetítésével adják el. A parcellákat igen jutányos áron adják bérebe, azonfelül sok haszonnal jár az együttműködés, a társas munka, ellentétben a magános életmóddal, amely gyakran elveszi a mezőgazdasággal foglalkozó nők kedvét, bátorságát.

Rövid hírek.

Mr. és Mrs. Spencer és a Suffragist Union tagjainak érdeme, hogy Victoria államban a gyermekek erkölcsét védő javaslatokat elfogadta a kormány. Az egyik legfontosabb javaslat azt követeli, hogy a prostituált asszonyok és leányok elhelyezését nőkre bízzák, ezt a javaslatot a competens miniszterek habozás nélkül elfogadták.

A victoriái feministák politikai egyesülete kezdettől fogva a háború ellen foglalt állást, és élénk békepropagandát fejt ki.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Behr-Pinnow előadásáról a Feministák Egyesülete, de valószínűleg a Stefániaszövetség sem tudta előre, hogy színvonal tekintetében meg sem közelíti az előadó rangját, a nőmozgalom értékelésében pedig a tájékozottság teljes hiánya fogja jellemezni. Bizony, a tekintélyekről már nem egyszer derült ki, hogy nem egészen saját fényükben tündökölnek. De szolgáljon megnyugtatóul a zugulódóknak, hogy a Stefánia-szövetség igazgatósági ülésén Szirmay Oszkárné megmagyarázta a titkos tanácsos urnák a feminizmus és anyavédelem szoros összefüggését. Fejtegetéseit a szövetség védnöknője is figyelemmel hallgatta meg és végül kijelentette, hogy azok megegyeznek felfogásával Beer-Pinnow úr — mi telhetett tőle? — a német nőmozgallítólagos hibái mögé sáncolta el magát, ami annál kevésbbé gavalléros eljárás, mert hisz német testvéreink ma egyebet sem tesznek, mint amit a férfiak szíve és a birodalmi kormány óhajt. Reméljük, az előadónak jövőben valamivel tisztább fogalma lesz a feminizmus főtörekvéseiről.

A holland kormány választójogi törvényjavaslata.

Írta: CRYSTAL MACMILLAN.

1913. szeptemberében a holland királynő trónbeszédében kijelentette, hogy rövid időn belül megvalósítja az általános férfi-választójogot és eltörli az alkotmány bizonyos pontjait, amelyek akadályt gördítenek a nők választójoga elé.

Hollandiában az alkotmányának módosítására nem elég az az eljárás, amely egy rendes törvényjavaslat megszavazásához szükséges. Rendes törvényjavaslatot u. i. elfogadhat a két kamara relatív többsége. Minden oly törvényjavaslatot, amely az alkotmány megváltoztatását kívánja, kétszer kell, hogy megszavazzanak: elsősorban kell, hogy a két kamara relatív többsége elfogadja, másodsor pedig — az új általános választások megtörténte után — közös ülésen az egyesített két kamarának kell két-harmad többséggel megszavaznia.

Az európai háború kitörésekor pillanatnyilag elejtették a javaslatot. 1915. szeptember 22-i beszédében bejelentette a királynő, hogy ismét tárgyalásra fog kerülni. A 16 hónapi idő alatt nagyrészt szünetelő feminista mozgalomnak tehát haladéktalanul meg kellett indulnia. A Nők Választójogi Szövetségéhez tartozó és dr. Aletta Jacobs elnöklete alatt álló nemzeti választójogi szövetség (Vereeniging voor Vronwens-kiesrecht) sietett kihallgatást kérni, Cort van der Linden miniszterelnöktől s ez alkalommal kérvényt nyújtott át neki, melyben kéri a választójog kiterjesztését a nőkre, ugyanoly mértékben, mint a férfiaknak megadják. A kérvényt, még a háború kitörését megelőző négy hónapban, 165.000-en írták alá. Már csak a kellő pillanatra vártak, hogy benyújthassák.

H törvényjavaslat a parlamenti és községi választójogra vonatkozik s azt minden 23 éven fölül férfi terjeszti ki. Kizár tehát itt minden megszorítást. Ami a nők szavazati jogát illeti, megengedi, hogy a nőknek egy — a parlament által később meghatározandó — kategóriája kaphasson választójogot. De annyit mégis kiköt, hogy vagyoni censust ne állapítsanak meg. Más szóval: a szóbanforgó javaslat előrelátja a nők választójogának lehetőségét, de nem adja meg azt pozitív formában.

Választható minden 30 éven fölül férfi és nő a parlamentbe és minden 25 éven felül nő a községi képviselő-testületbe.

A kormány a javaslatához hivatalos »magyarázatot« (Toelichting) csatol, melyben oly meggyőző erővel érvel a nők választójoga mellett, mintha rá akarná venni la parlamentet a szavazati jog megadására. Többek között ezt olvassuk a »magyarázat«-ban: »Ne felejtsek el az antifeministák, hogy minden országban okvetlenül több haszna, mint kára lehet a nők választójogának. Intuitív ítéletükre az összes államok kormányzatában jelentős szerep vár a jövőben.«

Cort van der Linden miniszterelnök beszédet tartott a kamarában, melyben kifejtette, hogy a választójogi kérdés teljes megoldása mily jótékony hatású lenne. Minden, államférfi tudja, hogy a nők kizárásával sohasem juttatják megoldásra a legégetőbb társadalmi kérdéseket.

A parlamentben képviselt különböző pártok, közül a socialisták (számszerint 15-en) és a radikálisok (7-en) egyhangúlag a feminista követelmények mellett foglalnak állást. A liberális párt (22 képviselő) néhány tagja híve a nők választójogának. Ugyanez áll a conservatív párt 10 tagjáról. A klerikális párt 21 képviselője inkább ellenzi, Viszont a katolikus párt (28 képviselő) egész mostanáig

ellensége volt a nők szavazati jogának; de most kezdi véleményét megváltoztatni, amint azt sajtójának állásfoglalása is mutatja. A sajtó általában rokonszenvvel tárgyalja a feminizmus kérdéseit; mindég komolysággal és tüzetes pontossággal számol be a mozgalomról.

A küzdelem tehát sikerrel kecsegtet, hacsak a jelen kormány elég hosszúéletű marad és jó szándékait megvalósíthatja.

Fordította — — r — — a.

Nők, mint választópolgárok Ausztráliában és Újzéländban.

Mr. Gordon, az angliai Standard szerkesztője, szemtanúja volt egy ausztráliai kiegészítő választásnak, melyen nők is vettek részt. Bámulatra készítette az idegen szemlélőt a választást jellemző rend és méltóság. A választás napján a nők leadják szavazatukat, azután haza mennek, vagy munkába, mint a férfiak. A független nő egészen úgy él és cselekszik, mint a férfi, aki a maga ura. Ha a politikai küzdelem csak mérsékelten érdekli, szavaz, azután dolgára tér; esetleg nem is él szavazati jogával. De ha melegebb érdeklődéssel viseltetik a választás iránt, minden személyes befolyását latba veti, hogy csendes és jól szervezett propagandával támogassa jelöltjét. A hivatalban, vagy szolgálatban alkalmazott nők ép oly körülmények közt szavaznak, mint férfitaik: szabad perceiket használják föl, anélkül, hogy köteles munkaidejüket megrövidítenék. A jelölt ágensei pontosan megtudakolják, hogy melyik órában jelenhetnek meg a szavazás helyszínén, és kocsit vagy automobilt bocsátanak a szavazók rendelkezésére, hacsak szívesebben nem mennek gyalog. Mihelyt leadták szavazatukat, valószínűleg nem is gondolnak tovább vele, hacsak annyiban nem, hogy megtudakolják a küzdelem kimenetelét. Gordon látott olyan nőket is, akik buzgó politikai tevékenységet fejtettek ki; számuk nem haladta meg a női választók 10%-át. Körülbelül azt cselekszik, amit a politikában active résztvevő férfiak: beszédeket tartanak és a szónoki hatás és rábeszélés ismert és használatos eszközeivel hatnak. Mióta a nők résztvesznek a politikai életben, elhallgattatták a politika szemfényvesztőit és bohócaikat. Az államférfiak azóta többet foglalkoznak gazdasági kérdésekkel és társadalmi reformokkal. A férfi-választókat is nagyobb buzgalomra rarkalták. Az 1903-i általános választás alkalmával a választópolgárok, 53.69 %-a szavazott a senatus, és 56.47 %-a képviselőház jelöltjeire. 1913-ban az arány 77.2 és 77.1%-ra emelkedett. A választópolgárok kezdik tehát választói kiváltságaikat többre becsülni. A női szavazók száma 26%-kal emelkedett 1903-tól 1913-ig. Ez a gyarapodás nagyrészt a nők tevékeny politikai propagandájának és Választójogi mozgalmának eredménye. Ha tekintetbe vesszük az ausztráliai választókerületek nagyságát, és az óriási távolságokat, amelyek sok esetben a szavazó lakóhelyét az események színhelyétől elválasztják, úgy a nőknek az a 69%-a, amely él szavazati jogával, világosan bizonyítja, mekkora érdeklődéssel viseltetnek a nők az államügyek iránt és mennyire megbecsülik politikai jogaikat. A nők befolyásának hatása arra kényszerítette a politikus férfiakat, hogy behatóbban foglalkozzanak gazdasági és szociális kérdésekkel; ez a választójogi reform pozitív haszna feminista szempontból. Csak az léphet fel képviselőjelöltnek, aki alaposan tanulmányozta a népesség egészségével, boldogulásával és haladásával összefüggő problémákat. Ha pl. nyilvános gyűlésen egy női választó a női nemet különösen érintő tárgyról kéri a jelölt véleményét, kell, hogy az szakértelemmel tudjon válaszolni; különben egy csomó szavazatát kockáztatja. Ausztráliának és Újzéländnak a gazdasági és szociális törvényhozás terén általánosan elismerve

Hogy haladottsága javarészen a nők politikai tevékenységének és a férfiakra gyakorolt hatásuknak tulajdonítható. Mr. Gordon egy előadásában így összegezi benyomásait: Világosan láthatjuk, mekkorát haladt már a nők választójogi mozgalma. Ugyanolyan mértékben fejlődik majd jövőben, amily mértékben előbbre halad a közvélemény, míg csak az egész női nemet meg nem hódította. Már csai nagy ritkán akadunk majd olyan nőre, aki ne fogná föl, mily nagy hasznára válnának a politikai jogok. És így lehetne ez minden közérdekű kérdéssel. A választók átlagának színvonala így fokozatosan emelkednék, és a választók nagy tömegének többsége felvilágosult lenne. Nézetem szerint a nők feladata, hogy ezt a nagy nevelési munkát közvetítsék. Ha a férfiak észreveszik, hogy feleségük, nővérük járatosabb náluk a szociális és politikai problémák terén, maguk is nekilátnak és alaposabban tanulmányozzák azokat.

Sohasem érjük meg, hogy képzett és bölcs parlamentünk legyen, amíg a nép nagy többsége tudatlan. Vagy a választópolgárt kell megnevelnünk, vagy reformálnunk kell a kormányrendszert. Meggyőződésem, hogy a választótisztület megjavítására az első lépés az lenne, ha megadnák a nőknek a választójogot.

Irodalom.

A háború és a gyermek lelke.

Nagy László: Adatok a gyermek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez.

Angol lapok útján bejárta a világ sajtóját egy kicsinyke hír, mely a magyar kultúra dicsőségére válik és becsületét szerez annak mindenütt. E hír szerzői példaként állítják fel a magyar közoktatásügyi miniszter rendeletét, mely az állami tanítóságnak oly utasítást ad, hogy az ifjúságot az idegen nemzetek megbecsülésében nevelje és lehetőleg tartson távol tőle minden gyűlöletet és boszúvágyat keltő befolyást. Bár itthon, sajnos — mit sem tudunk róla, örömmel olvastuk a magyar kulturális élet administratorának szóló elismerést.

Budapest székesfőváros közoktatási ügyosztálya tényleg már tavaly felszólította a főváros tanítóságát, hogy kímélje meg a tanulókat minden izgalomtól, a háborúnak csak gazdasági kényszerűségéről emlékezzék meg, a növendékeket a takarékoság, fegyelem és szolidaritás kötelességére tanítsa.

Ezek után nagy kedvvel fogtunk hozzá a Gyermektanulmányi Társaság legújabb kiadványának olvasásába; tudtuk, hogy a kiváló testület a gyermek egészséges fejlődése szolgálatában áll, a lélektanulmány legújabb módszereivel dolgozik, tagjait munkásságukban a gyermek szeretete és a feladat iránti lelkesedés ösztönzi. Megerősített várakozásunkban a szerkesztő, Nógrády László dr. előszava, mely e könyvecskét »békés kultúrát hirdető fehér galamb« gyanánt mutatja be.

Az író a Társaság országos adatgyűjtésének egy részéből következtet a gyermek lelki fejlődésének korszakaira, a lélektani típusokra, megállapítja a bennük mutatkozó törvényszerűségeit.

Nincs az a komor harctéri tudósítás, amely anynyira lesújtott volna bennünket, mint a gyermekeknek a feltett kérdésekre adott válaszai. Orosz mocsarak, tiroli tatóngó sziklahasadékok veszedelmei nem oly ijesztőek, mint azok a mélységek, melyek a gyermek lelkében megnyíltak az őt környező ártalmas hatások folytán. A gyűlölség, boszúvágy, kegyetlenség,

harcis vágy mérgezi meg lelkét és ha ez adatokat valóban a gyermek Jelmének hü tükrékként kellene elfogadnunk, kétségbe kellene esnünk Magyarország jövőjén, a magyar nemzeti jellem alakulásán, a magyar kultúra fejlődésén. De reméljük, bizva bízunk benne, hogy e feleletek inkább a környezet, a háború materiális, családi és személyi vonatkozásainak befolyása alatt keletkeztek, hogy a borzalmak idejének elmúlásával egy nyugodtabb, zavartalanabb élet sok háborúgást el fog csendesíteni, sok zaklatott érzést megnyugtanni, sokat feledtetni.

Komoly aggodalmat keltenek azonban az író pedagógiai következtetései, azok a célok, melyeket a jövő pedagógiája számára kitűzött. Teljesen objektív következtetésekre vél jutni és nem látja, hogy a küzdelem határtalan dicsőítése, annak »erkölcsi kötelesség« gyanánt beállítása, a harciaságnak, »a harcias erényeknek« a hazafiassággal azonosítása a szélsőségbe vitte. Szubjektív világnézete zavarja kutató munkájában, megfosztja higgadságától.

A jövő munkája felépítés lesz és nem romboló küzdelem; ifjainkat, gyermekeinket nem a harc szeretetében és csodálatában, hanem az együttműködés örömeinek értékelésében, nem újabb háborúk csiráit melegengető, túltengő nemzeti elbizakodottság fejlesztésében, hanem az emberi, nemzetközi ideálok felé törekvésben kell nevelnünk. Már a katonai nevelés sem kívánja meg az egyéni becsvágyat, a virtust, a törtetést; a jövő erénye föltétlenül a szervezettség, a fegyelem: polgári, nyugalmas erények, melyek a hősi poseokat nemcsak fölöslegessé, de lehetetlenné fogják tenni.

A békés, állandó fejlődés, az emberszeretet és emberi együttműködés, a szolidaritás: ezek azok az erkölcsi érzések, melyek egymást erősítik és egységes jellemképzést fognak eredményezni

M. M. E.

EGYLETEK.

A Feministák Egyesülete anya és gyermekvédelmi bizottságának ülése.

I.

Előadás a hivatásos gyámságról.

A bizottság Szirmai Oszkárné elnöklésével február 16-án látogatott értekezletet tartott, melyen résztvettek a bizottsági tagokon kívül az árvaszék elnöke, dr. Mellý Béla és az árvaszék gyermekvédelmi osztályának vezetői, dr. Ágoston Géza, dr. Hinka Miklós, dr. Szokolai Leó.

Ez alkalommal dr. Engel Zsigmond hivatásos gyám ismertette külföldi tanulmányútjának tapasztalatait a hivatásos gyámság körében; összehasonlította a külföldi és a budapesti viszonyokat és értékes tanulságokat vont le.

Ismertette Wien, München, Zürich, Berlin, Hamburg hivatásos gyámságának működését, amely több esetet tud perenkívül elintézni, mint nálunk Budapesten, ahol a legtöbb eset per tárgya lesz, ez pedig éppen a háborús viszonyok mellett akadályokba ütközik.

Részletesen megemlékezett a nők munkájáról a hivatásos gyámság körében; mind Budapesten, mind külföldön a nők munkája mindenütt a legeredményesebb és a legkielégítőbb volt. Mint a hivatásos gyámság szükséges és fontos kiegészítését tárgyalta a személyes felügyelet, amelyet eddig Budapesten az árvaszéknek két hivatásos védőnője mint alkalmazottak, a Feministák Egyesülete anya- és gyermekvédelmi bizottságának tagjai mint önkéntes munka-

erők láttak el, az árvaszék teljes elismerését érdemelve ki. Kéri továbbra is a bizottságnak ily irányú működését és ajánlja a személyes felügyeletnek mind céltudatosabb kialakítását.

Az előadást nagy tetszéssel fogadták; hozzászóltak dr. Mellý Béla és dr. Szokolá Leó.

II. Szirmai Oszkárné ismertette a bizottság munkálkodását; ez, az 19.15. évben egyrészt a szülőintézetekben tett látogatásokat, másrészt az árvaszék hivatásos gyámságával kapcsolatosan gyakorolt személyes felügyeletből állt. A kórházakat látogató bizottsági tagok az év folyamán 1520 anyával tárgyaltak; a hivatásos gyámsággal kapcsolatosan dolgozó tagok 3276 esettel foglalkoztak, a »háborús anyavédelem« keretében 1566 anyát segített a bizottság összesen 27.337 korona értékű élelmiszerral. Olyannyira növekszik azonban a segélykérők és segélyre érdemesek száma, hogy csak a társadalom nagyarányú támogatása mellett felelhet meg kitűzött feladatának.

Bemutatták még Nagyvárad és Szeged gyermekvédelmi bizottságának jelentéseit, amelyek a budapesti bizottsághoz hasonló munkatervet szerint dolgoztak.

Vidéki feminista előadások.

Február 13-án Kaposvárott G l ü c k l i c h Vilma és Szirmai Oszkárné, 27-én Nagyváradon Szirmai Oszkárné tartott előadást. Utóbbi előadásról a következő tudósítást kaptuk:

A Nagyvárad Feministák Egyesülete már évek óta gyakorolja az anya- és gyermekvédelem minden időkből fontos szociális munkáját. A háború kiragadta e munkát az eddigi szerény keretek közül s gyors fejlődésre kényszerítette.

E fontos feladat propagálása céljából meghívta az egyesület egy előadásra Szirmai Oszkárné, a magyarországi anya- és gyermekvédelem legbuzgóbb apostolát, aki február 27-én a zsúfolásig megtelt Városháza nagytermében »Háborús anyavédelem« címen rendkívüli meggyőző erővel fejtegette, az anyák és csecsemők hathatós védelmének, az állam és társadalom ez elsőrendű feladatának, nagy jelentőségét.

Beszámolt azokról a módokról és eszközökről, amelyek keretében az anya- és gyermekvédelem a központban működik. De örömmel állapította meg, hogy nagyon csalódott akkor, amikor azt hitte, hogy Nagyváradon újszerű dolgokat mondhat; mert tapasztalnia kellett, hogy itt ez a

munka már eddig is olyan megértőkre talált, akik bizonyos dolgokban a fővárost szinte megelőzték.

Az előadást megelőző bizottsági ülésen ugyanis jelentést tett a helybeli anyavédelmi bizottság, élén Agoston Péternével, a maga eddigi munkáiról, melyek közül legújabb keletű az alig két hét óta működő és máris nagy látogatottságnak örvendő »Anyá- és csecsemővédelmi tanácsadó«, voltaképpen orvosi rendelő, melyet a Feministák Egyesülete azért létesített, hogy az anyákat a maguk és csecsemőik testi épségének megőrzésére tanítsák. A rendelőben csütörtökön délután dr. Edelman Menyhért, az állami gyermekmenhely igazgató főorvosa, a csecsemők számára, kedden délután pedig dr. Konrád Jenő, a bábaképezde igazgató főorvosa az anyáknak szolgál orvosi tanácssal; mindketten a háború fokozta óriási elfoglaltságuk mellett is örömmel vállalták a terhes feladatot. Az egyesület viszont gyógyszerrel, ahol kell a táplálkozás megjavításával, nem ritkán jogi segéllyel egészíti ki az orvos rendeléseit. Az orvosoknak a rendelés körül az egyesület vizsgázott ápolónői assistálnak.

A másik akcióról, a Házi gondozásról, vezetője, dr. Gyémánt Jenőné számolt be; ez abból áll, hogy a szülés előtt álló és házigondozást igénylő anyákat összeírják, fölkeresik, s ahol szükségét látják, a gyermekágy idejére gondozót állítanak melléje, aki a beteg anya háztartását, gyermekeit mindaddig gondozza, míg az ágyát elhagyhatja.

Hogy e munkakörben teljes hozzáértéssel dolgozhassanak, három hétre terjedő, március 13-án megnyíló csecsemő-ápolási kurzust rendez az egyesület, melynek vezetésére dr. Konrád Jenő bábaképezdei igazgató főorvos vállalkozott. A tanfolyam háromféle célt szolgál: 1. Kioktat intenzív anya- és gyermekvédelmi szociális munkára. 2. Előkészít a gyermekgondozói hivatásra és így egyeseknek kenyérkeresetet is biztosít. 3. Kioktatja a fiatal anyákat anyai hivatásuk tökéletesebb betöltésére.

A belügyminiszter engedelmével az egyesület a szünidőben tanfolyamot kíván rendezni a biharmegyei falvakban működő tanítónők számára is, hogy azok majd községükben a primitív anyáknak helyes tanácssal és útbaigazítással szolgálhassanak, természetesen működési pótlék fejében.

Örvendetes áldozatkészséget tanúsít e minden íreire vezető kultúrváros megértő közönsége a fiatal intézménnyel szemben. A rendelő felállítása, azaz: 2 hét óta mintegy 1000 korona pénzbeli, azonkívül igen sok természetbeni adománnyal járult az anyavédelmi célok megvalósításához.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Januári felszólításunk szép eredménnyel járt; számos tagtársunk igyekezett *legalább egy tag vagy előfizető szerzésével* erősíteni mozgalmunkat. Akik még nem tehettek felszólításunknak eleget, ne mulasszák el annak a kötelességnek teljesítését, amely a békés munka híveinek, a nő emberi jogaiért küzdőknek osztályrésze. *Nyerjünk meg törekvéseink számára minden gondolkodó, öntudatos nőt és minden emberséges érzésű férfit!*

Legközelebbi előadásaink a következők:

Március 10-én, pénteken este 6 órakor a Pesti Lloyd-társaság dísztermében (Rosa Mayreder elhalasztott előadása helyett) *Glücklich Vilma* uti beszámolója: *Néhány nap egy békés ország fővárosában* (Stockholmban);

március 17-én, pénteken este 6 órakor egyesületünkben: dr. Agoston Péter jogakadémiai tanár előadása: *A gyermek joga a Polgári törvénykönyv javaslatában*;

március 27-én, hétfőn este 6 órakor egyesületünkben; Szálai Oszkár előadása: *A nő a magyar közigazgatásban a habom után*;

április 5-én, szerdán este 6 órakor egyesületünkben: dr. Ságody Gyula: Gondoskodás a hadi özvegyekről és árvákról Németországban.

Meghívás

a
PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK

LXXIV-ik

rendes közgyűlésére,

mely 1916. évi március hó 14-ikén délután 6 órakor a bank üléstermében (Budapest, V. Fürdő-u. 2.) fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a fölmentés megszavazása.
3. Igazgatósági választások.
4. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 18., 19., 20. és 21. §§-ai értelmében mindazon részvényesek, kik részvényeiket 3 nappal a közgyűlés megtartása előtt az ezen meghívásban megjelölt helyek egyikén leteszik, jogosítva vannak a közgyűlésen résztvenni. Azonban szavazásra csak azon részvények jogosítanak föl, melyek a közgyűlést megelőzőleg három hónapon át a bank könyveiben a letevő nevére vannak írva.

Minden részvényes meghatalmazott által is képviseltetheti magát, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie. A részvények tehát szelvényekkel együtt az alapszabályok 18.§-a értelmében folyó évi március 10-ikeig az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten: a bank értékpapír-pénztáránál,
Brassóban: a bank fiókjánál,
Debrecenben: az Alföldi Takarékpénztárnál,
Eszéken: a bank fiókjánál,
Fiúméban: a bank fiókjánál,
Kassán: a Kassai jelzálogbank r.-t.-nél,
Kolozsvárott: az Erdélyi Bank és Takarékpénztár r.-t.-nél,
Lúgoson: a Kereskedelmi Bank r.-t.-nél,
Marosvásárhelyen: a Marosvásárhelyi Bank és Takarékpénztár r.-t.-nél,
Miskolcon: a Borsod-Miskolci Hitelbanknál,
Nagykanizsán: a bank fiókjánál,
Nagyszebenben: a bank fiókjánál,
Pozsonyban: a Pozsonyi Altalános Takarékpénztárnál,,
Sopronban: a bank fiókjánál,
Szegeden: a May R. Miksa cégnél,
Temesvárott: a Délmagyarországi Kereskedelmi és Gazdasági Banknál,
Újpesten: a bank fiókjánál,
Újvidéken: a bank fiókjánál,

hol is az 1875. évi XXXVII. törvény cikk 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében ez átvizsgált évi mérleg a felügyelő-bizottság Jelentésével együtt nyolc nappal a közgyűlés előtt átvehető.

Budapest, 1916. február havában.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

A Hitelbank mérlege.

45 korona osztalék.

A Magyar Altalános Hitelbank igazgatósága mai ülésében állapította meg az 1915. évi mérleget. A mérleget feszült érdeklődéssel várták nemcsak pénzügyi körökben, hanem a közönség széles rétegeiben is. Egyfelől köztudomású, hogy a háborús viszonyok folytán mily óriási feladatok hárultak a Hitelbankra úgy az állami hitel szolgáltatásban, mint általában a hiteléletnek a háborús állapotnak megfelelő szervezése és fenntartása, a közhitel táplálása terén. Másfelől pedig a képviselőházban elhangzott és a Hitelbank ületeivel foglalkozó beszédek terelték a közönség figyelmét a Hitelbank működésére. A ma megállapított mérleg minden irányban fölöttébb kielégítő és megnyugtató felvilágosítással szolgál. A tiszta nyereség 14,889.284 koronát teszi ki és az előző évi eredménnyel szemben mindössze 607.667 koronával nagyobb. A nyereségnek ez az emelkedése megfelel annak az arálynak, amelyben a Hitelbank nyeresége a normális időkben évről-évre szüccszive emelkedett. A nyereségnek ez a normális mérvű emelkedése a Hitelbank folyóüzletének fokozatos fejlődéséből származik és ehhez legfeljebb az a kedvező körülmény járul, hogy míg 1914-ben az értékpapírállománynak a háború kitörése folytán beállott értékcsökkenése leírásokat vont maga után, addig 1915-ben ilyen leírások málnem váltak szükségessé. A mérleg egyetlen tételében sem látjuk beigazolva azokat a vádakokat, amelyekkel a Hitelbank áru-üzleti politikáját illették, sőt maga az áruüzletre vonatkozó tétel azt mutatja, hogy itt a nyereség meglehetősen szerény keretek között emelkedett, hiszen az 1914-ben elért 2,831.444 koronás árunyereséggel szemben 1915-ben mindössze 57.592 koronával nagyobb, összesen 2,892.037 korona árunyereséget ért el az intézet.

A Magyar Bank mérlege. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága most állapította meg az elmúlt üzletév mérlegét. A mérleg adatai szerint a bank ezúttal is élénk tevékenységet fejtett ki. Összes bruttó nyeresége az előző évi áthozatallal együtt 13,090.991 koronára (2,392.810) rúgott, míg a tiszta nyereség egyenlege 6,854.003 (! 1,436.185) koronát tett ki. A kimutatott tiszta nyereség alapján a bank igazgatósága az ez évi március 21-ikére egybehívandó közgyűlés elé azt a javaslatot fogja terjeszteni, hogy a tavalyi 6 százalékkal szemben az idén 7 és fél százalékos, azaz részvényenként 30 korona osztalékot fizessenek. Ez 4,950.000 koronát vesz igénybe, piig a tartalékalapot 435.209 korona dotációval 20 millió koronára emelnék föl. Végül a nyereségátvitelt 1,239.738 koronában állapították meg. Kiemelkedő mozzanata a jelentésnek, hogj az intézet a 25-ik közgyűlést a bank alkalmazotainak nyugdíjintézete javára adott egymilliós adománnyal ünnepli meg. A jelentés érdekesebb adatait itt adjuk:

A bank váltóleszámitoló forgalma érdekes és a pénzügyintézetek háborús helyzetére nézve igen jellemző adatot tükröiz. A vidék s általában a kereskedelem és ipar pénzügyintézetének csökkenése folytán a váltóforgalom 330 millióról 240 millió koronára apadt. A külföldi fizetőeszközökben való forgalom viszont igen élénk volt. Az üzleti működés súlypontja így az áruüzletre tolódtott át, ahol az elért jövedelem 2,264.000 koronával gyarapodott. A sóüzlet kerete és jövedelme tágult a szerb terület elfoglalása után. Ezenkívül a megszállott szerb területen a dohány-, gyűjtő- és cigarettapapír-monopóliumot is a Magyar Bankra bízták. Az áruüzleti forgalomban különben a behozatal dominált. A kivitel pangott.